

Música i imatgeria per molts anys

La música es vincula a la imatgeria festiva i és un element indissociable de la festa. Analitzem aquesta relació a través de la cercavila espectacle que porta la colla gegantera Fallera Gironina per carrers i places de pobles i ciutats.

Text > ISAAC SÀNCHEZ FERRER, músic de la Fallera Gironina

Un dia un amic casteller em va regalar una samarreta amb el lema: «Sense gralles no hi ha castells». Vaig pensar que passava el mateix amb els gegants. I és que, ja sigui amb gralles o bé amb altres instruments, la música és indissociable de la imatgeria.

Si fem una mirada ràpida a la història, a Girona diversos documents testimonien aquesta unió. A mitjans del segle XVI, l'Àliga de la ciutat ballava al so d'instruments de corda. Al

primer terç del segle XVII, els cavallets dansaven amb música de cobla. I els gegants varen ballar amb música de flabiol i tamborí durant cinc segles, tot i que consta que en alguna ocasió els van fer ballar amb música de cornamusa i tabal o amb unes taulettes utilitzades com a acompanyament rítmic davant d'ells, per la processó de Corpus, a la primera meitat del segle XVI. Ja al segle XX, el flabiol i el tamborí van seguir essent els instruments escollits per a l'acompanyament musical

de la imatgeria gironina, tot i que va aparèixer un nou instrument que, amb les seves melodies, va seguir fent de banda sonora dels gegants i capgrossos durant una colla d'anys: l'acordió. La colla gegantera Fallera Gironina, que s'acompanya de gralles, tarotes i percussió de caixes, tabals i bombo, que porten el ritme, ha estat l'encarregada de fer ballar durant els darrers anys la imatgeria històrica de la ciutat de Girona (vegeu l'obra editada el 2013 per l'Ajuntament de Girona, dins la

>> *La banda de música de la Fallera Gironina.* (Autoria: ROBE RODRÍGUEZ)

>> Ball dels gegants de Girona en l'acte d'inauguració de les Fires del 2019. (Autoria: JORDI CANET)

col·lecció «Història de Girona», *Faràndula: Cinc-cents anys d'imatgeria festiva a Girona*, de Ramon Grau Herrero i Nuxu Perpinyà Salvatella). L'entitat, durant els seus vint i escaig anys de vida, ha treballat pel reconeixement i la difusió de la imatgeria festiva, tant a dins de la ciutat com a fora. Mirant-ho en perspectiva, hi ha dos elements que han contribuït al fet que aquest treball constant hagi reeixit i que, amb el pas dels anys, hagi arribat on és en aquests moments: d'una banda, el fet que la colla consideri que, quan surt al carrer, està fent una actuació, un espectacle, i, de l'altra, el fet que es marqui reptes. Ara pot semblar que em desvio del

tema principal d'aquest article, però permeteu-me que aprofundeixi en aquests dos elements i enteneu per què la música és una part indispensable de l'engranatge de la colla.

No només cercavila, sinó també espectacle

L'any 2010, la colla es va proposar el repte que ha suposat el canvi més radical que ha sofert pel que fa a les actuacions: considerar les cercaviles com a espectacles. Aquest canvi no va arribar de cop, sinó gradualment, i es va començar a insinuar en diferents aspectes. La indumentària, que primer es componia d'una camisa groga amb un

coll blau i una butxaca amb el logotip de la Fal·lera, després es va complementar amb uns pantalons negres i unes espadenyes de betes (i no pas qualsevol tipus de pantalons o de sabates). Es van buscar coreografies per a cadascuna de les peces, tant per als gegants com per als capgrossos, però també per als músics, que vam passar de tocar caminant a fer-ho movent-nos tots de manera sincronitzada. I un altre aspecte important va ser el fet d'ordenar les peces del repertori musical de la cercavila tenint en compte el seu caràcter, el ritme i la dificultat, de manera que tothom sabés com se succeïrien.

I a l'estiu d'aquell any vam convenir trobar-nos en una casa de colònies per reflexionar sobre la feina que havíem estat fent i per treballar i creure'ns conjuntament que una cercavila era una actuació. Per tant, calia saber què fer en cada moment; calia ser-hi, amb una bona actitud i intentant donar el millor de cadascú. I calia assajar per aconseguir tot això.

També vam decidir que quan els gegants s'aixecarien, la música començaria a sonar, perquè tothom ja sabria la peça que caldria tocar. Per tant, es posaria en marxa l'espectacle; el que vàrem anomenar i seguim anomenant la *cercavila espectacle*. Aquella setmana d'estiu a la casa de colònies de Cornellana i una cercavila a Puigcerdà

A mitjans del segle XVI l'Àliga de la ciutat ballava al so d'instruments de corda. Al primer terç del segle XVII els cavallets dansaven amb música de cobla. I els gegants varen ballar amb música de flabiol i tamborí durant cinc segles

>> Trobada de gegants i bestiar de Girona per les Fires del 2018. (Autoria: ROBE RODRÍGUEZ)

>> Ball dels capgrossos de Girona en l'acte d'inauguració de les Fires del 2018. (Autoria: ROBE RODRÍGUEZ)

van servir per engegar un sistema que durant anys ens ha servit com a pauta d'assaig i d'actuació, i per entendre que tots plegats som un de sol i que, per tant, cadascú és una part d'aquest tot anomenat *cercavila spectacle*. La música, en aquest context, té un paper principal: és el vehicle pel qual la cercavila viatja i permet lluir la imatgeria i les bastoneres, que, en combinació amb el ball, fan que el públic pugui apreciar l'estètica del moment. Mentre hi ha música, hi ha espectacle; és per això que procurem que els espais de silenci siguin ben curts.

Però abans he dit que hi ha un altre element que ha ajudat la Fal·lera Gironina a ser el que som: els reptes. No és cap secret que a la vida, si ens proposem noves fites, avancem, aprenem, ens equivoquem però tornem a intentar-ho, i tant si hem arribat a l'objectiu com si hem estat a punt de fer-ho, de ben segur que hem fet un pas endavant, per petit que sigui. A la colla també és així. I ho vivim des de dues vessants: la individual, quan t'aprens aquell pas que abans no et sortia o aquella nota que se t'entravessava i que finalment poses a lloc, i la col·lectiva, quan l'entitat o una secció d'aquesta pren la responsabilitat d'assumir un nou repte i, per tant, tota la colla es posa a treballar i a teixir la xarxa que permetrà assolir aquell objectiu.

Balls de cercavila i balls parats

I amb la música també ha anat d'aquesta manera: l'evolució individual de cadascú juntament amb els objectius comuns ens han permès arribar on som ara. De les peces que toquem a la colla, n'hi ha de diverses dificultats. N'hi ha que fa molt temps que toquem i d'altres que hem après fa uns mesos. Procurem triar peces poc conegudes, a menys que agradin molt per algun motiu. I, conscientment o no (perquè pot semblar que ho fem de manera mecànica, però no és així), la tria ens porta a una peça que té un component que serveix de revulsiu a la secció de músics. Cada any solem revisar si l'ordre de les peces és l'adequat o bé cal fer-hi algun canvi. No és senzill que aquest ordre tingui equilibri, perquè ha d'anar bé a tothom: capgrossos, bastoneres, dragolins, geganters i músics, com també a la cadència de la cercavila.

Les peces musicals que toquem les dividim en dos grans blocs: els balls de cercavila i els balls parats, que fem en moments en què volem que el públic participi activament o bé quan som en una plaça. Els balls de cercavila procurem que siguin animats i que engresquin el públic, però també la colla. Cada ball ha de tenir la disbauxa justa, que permeti als balladors poder realitzar la coreografia corresponent. De fet, aquests balls s'inicien en el moment que s'incorporen a totes les seccions, la música sona i els balladors giravolten! I de vegades això pot ser difícil, però és el que fa que la cercavila es desenvolupi tal com la tenim concebuda: els músics toquen i la imatgeria balla al seu so. Si només sonés la

La música, en aquest context, té un paper principal: és el vehicle pel qual la cercavila viatja i permet lluir la imatgeria i les bastoneres, que, en combinació amb el ball, fan que el públic pugui apreciar l'estètica del moment

música (encara que es toqués molt bé) i els gegants, els capgrossos i els dragolins no ballessin o interactuessin amb el públic ni les bastoneres fessin ressonar els seus bastons, amb ritme, l'espectacle no tindria cap gràcia.

Pel que fa als balls parats, en distingim dos: els participatius i els d'exhibició. Aquests darrers, en què fem participar el públic, són balls tradicionals (no només d'aquí), que busquen la interacció tant amb els petits com amb els grans, perquè per una estona esdevinguin també part de l'espectacle, i no només actors passius. Aquests balls solen començar pausadament per poder-los aprendre, i a poc a poc augmenten el ritme.

Fer-nos pròpies les melodies

Pel que fa als balls d'exhibició, tot i que fa més de cinc segles que la ciutat de Girona disposa d'imatgeria, no s'ha conservat cap melodia pròpia de la imatgeria festiva gironina. Existeixen composicions recents, com el *Ball de gegants de Girona*, compost per Marià Alberó l'any 1989, i la *Dansa dels gegants de Girona*, dedicada als gegants Fèlix i Àngels, o el *Ballet dels gegants i capgrossos de Girona i la Bruixa de la Catedral*, compostes per Joaquim Pla i Dalmau el 1994 i el 1999, respectivament. S'han trobat també petites composicions anteriors a aquestes i recollides per Joan Amades (vegeu l'obra *Els balls de gegants: Reproducció de les partitures de l'arxiu de Joan Amades*,

editada per l'Agrupació de Colles Geganteres de Catalunya el 1992), que en algun cas coincideixen amb tonades populars del poble de Pujarnol, proper a Banyoles.

El 2017 la colla de la Fal·lera va recuperar la *Dansa dels gegants de Girona* per utilitzar-la com a ball dels quatre gegants de la ciutat en l'acte del Toc de Rams, que té lloc una setmana abans de l'inici de les Fires de Girona i en el qual es canvien els rams de les gegantes, de manera que per la festa major de la ciutat estrenen un ram nou que lluiran la resta de l'any. Just després del canvi de rams, comença a sonar la melodia de la dansa, amb la peculiaritat que cada any és interpretada per un grup diferent, preferentment compost totalment per dones, que en fan una versió.

En no conservar-se melodies antigues, les peces per al ball de lluïment de la imatgeria i de les bastoneres les

vam importar d'altres indrets, a partir dels gustos de la colla i procurant que s'ajustessin al caràcter de cada element: per al grup de les bastoneres, el *Bunch O' Blackberries*; per al drac Beatusaure, la peça *Porrots*; per al gegant Gerió, la *Parada d'un mercat africà*; per als capgrossos, la polca de Sant Celoni; per a l'Àliga, el *brandle*, i per als gegants de la ciutat, el *jaleo*.

En no conservar-se melodies antigues, les peces per al ball de lluïment de la imatgeria i de les bastoneres les vam importar d'altres indrets, a partir dels gustos de la colla

L'any 2017, coincidint amb el vintè aniversari de la colla, vàrem portar a terme molts actes i accions. N'hi havia de nous, com el ja esmentat Toc de Rams, i d'altres que vam remodelar. Vam recuperar la presència de les figures en actes en

què, amb el temps i per diferents circumstàncies, havien deixat d'assistir, com ara al seguici de Corpus. També vàrem iniciar publicacions infantils... I, fruit de l'evolució musical, ens vam marcar l'objectiu de tenir peces pròpies; és a dir, d'aconseguir que cada element de la imatgeria comptés amb una composició musical inèdita i una coreografia que s'hi adigués. Així doncs, del 2017 ençà s'han anat estrenant les diferents composicions escrites i pensades per a cada element que balla a la plaça del Vi en l'acte d'inauguració de les Fires: els dragolins, el Beatusaure i la Bruixa de la Catedral, l'Àliga, els capgrossos (per a aquests, també vam crear melodies per a la passejada que fan pel Barri Vell) i els gegants de la ciutat. Enguany, si és possible, clourem el repte incorporant les músiques per a en Gerió i per a les bastoneres de la colla.

Com hem vist, en una colla gegantera la banda sonora és un element fonamental. La imatgeria i també, en el nostre cas, les bastoneres acompanyades d'una colla de músics imprimeixen, en bona mesura, el segell de la colla. Cadascú hi posa l'estil que creu més adient, i aquest, amb el temps, ha d'evolucionar, tal com evolucionen totes les tradicions.

Així, doncs, seguim!

>> *Gerió en la inauguració de les Fires del 2018.*
(Autoria: ROBE RODRÍGUEZ)

